

**TRANSFORMATIE DIALOGEN
BEROEPSONDERWIJS 2023**

**NIEUWE
ECOSYSTEMEN VAN
SAMENWERKING**

5 juni 2023

MANAGEMENT SUMMARY

ADAPTIEF, DIGITAAL EN KANSRIJK ONDERWIJS

Het beroepsonderwijs is continu in beweging en er verandert misschien wel meer dan ooit. Niet in het minst door de invloed van de digitalisering. Om dit in goede banen te kunnen leiden, zijn er handvatten nodig. Maar wat zijn nu de randvoorwaarden voor deze transformatie van het beroepsonderwijs, zowel voor het onderwijsaanbod als van de onderwijsorganisatie? Hoe creëren we flexibele en kansrijke digitale leeromgevingen? En hoe laten we die zowel aansluiten bij de leefwereld van de mbo-student als bij die van de docent? En vervolgens bij de arbeidsmarkt. Oftewel, hoe geven we een incentive aan innovaties in het beroepsonderwijs? Deze vragen stonden centraal tijdens de Transformatie Dialoog Beroepsonderwijs, op 5 juni 2023 in Hotel New York in Rotterdam. Onafhankelijk adviseur voor de mbo-sector en landelijk trekker van het thema taken en rollen van docenten in de toekomst, Marc van der Meer, leidde het denktankdiner.

De Transformatie Dialogen Beroepsonderwijs zijn een initiatief van de Blommestein Groep in samenwerking met CACI.

LEREN VERSUS ONTWIKKELING

Om te beginnen is het nodig dat we de ongeschreven regels en wetten van het onderwijs ter discussie gaan stellen. Docenten en bestuurders staan veelal te ver af van de leefwereld van de student. "We hebben het vaak over de generatie X of de generatie Z, over de veranderende dynamiek in de klas, over het gebruik van mobiele telefoons. Maar niet alleen de studenten dragen bij aan het probleem, maar ook de docenten en bestuurders zijn onderdeel van het probleem," zegt Gaby Allard, lid van het Raad van Bestuur van het ROC van Amsterdam en bestuurslid bij de MBO Raad. "De clash tussen hoe wij – docenten en bestuurders – de waarde van ons onderwijs kapitaliseren en hoe jongeren dat doen, dus tussen het oude en nieuwe leersysteem, is enorm. Tussen de manier waarop wij zijn opgeleid om het leerproces vorm te geven en lesstof over te brengen vanuit een hiërarchisch geleid model en hoe jongeren via hun scherm (de nieuwe media) in een community participeren waarin ze hun identiteit vormen, iemand zijn. Wij denken vanuit leren,

vanuit kennis is macht, zij denken vanuit persoonlijke ontwikkeling en profilering. Ze willen participeren, invloed hebben. De student is de vakkracht van de toekomst, laten we ze daarom vaker aan het woord laten, kijken hoe ze leren en de paradigmashift op die manier inleiden."

"De tijd dat je als docent de expert bent, is voorbij. De wereld om ons heen verandert. We moeten de studenten begeleiden. Dat is een andere rol en dat voelt voor de docent nog niet altijd even prettig."

OEGE DE JONG

Lid College van Bestuur, mboRijnland, en bestuurslid MBO Raad

LEREN SAMENWERKEN

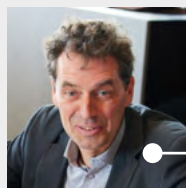
Voorzitter van het College van Bestuur van Yuverta Annemarie Moons wil hier het element van samenwerken aan toevoegen. "Het gaat er niet alleen om hoe je ervoor kunt zorgen dat de student centraal staat, het is ook belangrijk te bepalen hoe deze generatie kan functioneren in een community. Ik vind het jammer dat we in al onze benaderingen en het kijken naar monitoren alleen naar het verleden kijken, we zouden veel meer moeten forecasten. En de toekomst van het mbo zijn de mensen die nu op het

vmbo zitten. Het probleem is: die kunnen niet meer samenwerken, kinderen van veertien vinden het heel moeilijk om iets samen te doen. Dus er ligt ook nog een andere opgave: hoe doe je dat samen? Niet alleen: de jonge generatie moet een grote inbreng hebben, maar ook: hoe doen zij dat samen? Dat kunnen we niet oplossen, maar we kunnen wel – beschouwend misschien, zodat ze zien waartoe het leidt als het niet samen gaat – adviezen geven."

OPEN LEERMATERIAAL

Daarbij, stelt gespreksleider Marc van der Meer, hoeft de docent niet vast te houden aan de conventionele manier van lesgeven, maar zijn er grote voordelen als gebruik wordt gemaakt van andere bronnen. "Neem het voorbeeld van Meneer Megens die online rekenhulp biedt en die zo een miljoen downloads heeft. Of de wiskunde D-leraar die ik laatst sprak en die zei: 'Natuurlijk heb ik filmpjes. En die mogen ze honderd keer bekijken als het nodig is, of twee keer als ze heel slim zijn. Als het niet nodig is, ook prima. Ik ben er voor al het overige. Ik probeer de leerlingen te stimuleren,

kijk waar ze tegenaan lopen, daarmee help ik ze.' Ook het beroepsonderwijs met zijn hybride leeromgevingen leent zich uitstekend voor het gebruik van dergelijke open leermiddelen."

MARC VAN DER MEER

Onafhankelijk adviseur mbo-sector

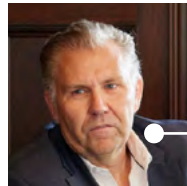

vooral belangrijk om in ons achterhoofd te houden dat onderwijs geen exclusieve omgeving meer is." Hij haalt een voorbeeld aan. "Ik heb een zoon van achttien, die zegt: ik leer meer van internet dan op school. Dat hoor ik hier terug en ik geloof daar ook in. Wij redeneren nog vanuit de oude gedachte: onderwijs, dat is exclusiviteit. Maar we moeten ons afvragen of dat nog wel zo is."

"Flexibiliteit en maatwerk worden vaak vervloekt: 'De regie van de eigen leerweg is allemaal vrijheid blijheid.' Ik denk niet dat het vrijheid blijheid is, maar noodzakelijk door de omgeving waarin studenten zitten."

SCHOOL IS NIET DE WERELD

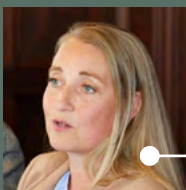
Anderzijds is het zo dat studenten als onderdeel van hun curriculum op school aan bepaalde competenties moeten werken, die ze vaak daarbuiten al hebben opgedaan, waardoor ze het gevoel hebben dat er stapeling ontstaat. Dat is onder meer het geval bij het aanreiken van sociale competenties. Die hebben ze op hun sport, bij een bijbaan, in hun vrije tijd al opgedaan. John Boom, Client Executive bij CACI: "Ik vind het

HANS MAAS

Lid College van Bestuur,
Grafisch Lyceum Rotterdam

"Corona was een eyeopener: onze generatie is de *lost generation* 😞. De student is online heel sociaal en vaardig, de docent moet juist aan zijn sociale digitale vaardigheden werken."

GABY ALLARD

Lid Raad van Bestuur, ROC van
Amsterdam, en bestuurslid MBO Raad

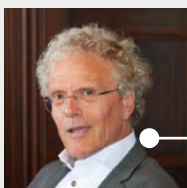
VERBINDING MAKEN

De kern is dat de digitalisering om een heel ander handelingsrepertoire vraagt. Oege de Jong, lid van het College van Bestuur van mboRijnland: "Daar zitten we met z'n allen middenin. En daar is geen concreet antwoord op, dat zullen we moeten leren. Feit is wel: we hebben andere studenten na corona dan ervoor, en dat komt onder andere hierdoor. Dus een andere vraag die we onszelf moeten stellen is: hoe krijg je de connectie met die studenten? Ik vind dat een belangrijke uitdaging. Dat is ook onderwerp van Npuls. We zullen echt met elkaar aan de slag moeten om die verbinding weer beter te maken. Er wordt echt iets anders van ons gevraagd dan voor corona."

BOTSENDE WAARDESYSTEMEN

De verschillende waardesystemen botsen op nog meer vlakken. Het Summa College heeft studenten daarom een vraag voorgelegd: waarom willen jullie na corona weer naar school? Wat bleek: ze gingen niet alleen voor de docenten naar school, maar voor een ontmoeting met de medestudenten. Voorzitter van het College van Bestuur Laurent de Vries: "Als medewerkers en bestuurders realiseren we ons dat we een andere belevingswereld hebben dan de studenten, waarbij we veelal denken dat onze waarheid de waarheid is. Maar de waarde van arbeid of werk die wij hebben is een totaal andere waarde dan een 18-jarige heeft. Als het gaat over de student centraal stellen, dan moeten we ons ook in die wereld verplaatsen. Er is een paradigmashift nodig om die draai te kunnen maken en zaken los te laten van hoe wij dachten hoe het altijd in elkaar zat. Als dat lukt, komen de aloude waarden van elkaar nodig hebben, wederkerigheid en dat iedereen van waarde is, misschien wel weer beter voor het voetlicht."

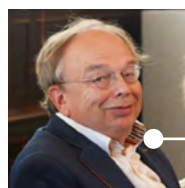
De context is veranderd, maar anderzijds is er ook iets tijdloos: aandacht hebben voor elkaar. Dus de crux is: hoe verbind je de waarden van alle tijden met die van het moment waarin we leven?"

WILLEM DE POTTER

Voorzitter College van Bestuur,
Hoornbeek College

"Als je weet: ik heb de ander nodig om mezelf te ontwikkelen, om zelf meer mens te zijn, dan zijn er zo veel kansen en mogelijkheden, dan is de digitalisering een zee."

LAURENT DE VRIES

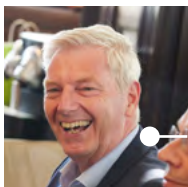
Voorzitter College van Bestuur,
Summa College

ONDERZOEK BASISWAARDEN

Bart Karstens is Senior Onderzoeker bij het Rathenau Instituut en auteur van Naar hoogwaardig digitaal onderwijs. Hij geeft aan onderzoek te hebben gedaan naar de vraag welke waarden er aan de discussie ten grondslag liggen. "Hieruit kwamen drie kernwaarden: rechtvaardigheid – denk aan het maatschappelijke, gelijke kansen, vertrouwen kunnen hebben in de systemen –, menselijkheid – dus sociale relaties en respect hebben voor elkaar – en autonomie – van de studenten, van de docenten, van de onderwijsinstellingen; keuzevrijheid. De vraag was: hoe kunnen we deze waarden ontwikkelen voor de hele onderwijssector, met al die stromingen en varianten met allemaal hun eigen waardenstelsel? En wat blijkt: die drie waarden blijven door alles heen overeind, en dat komt door de digitale technologie zelf. Want die daagt die waarden uit."

“Op onderdelen moeten we loslaten, de verbinding gaan zoeken. Samen ben je veel sterker dan alleen.”

ALBERT PLUGGE

Associate Director KPMG en Visiting Fellow Digitale Ecosystemen, Nyenrode Business University

ANDERS PROGRAMMEREN

De manier waarop wij programmeren is debet aan het probleem. “Wij programmeren heel klassiek,” stelt Hans Maas, lid van het College van Bestuur van het Grafisch Lyceum Rotterdam. Hij geeft een voorbeeld. “In een presentatie bij de MBO Raad gaf iemand aan dat we bang zijn dat studenten door Google translate geen Engels meer leren terwijl studenten juist veel béter Engels blijken te leren: een rijkere woordenschat en, door de voorlees functie, meteen horen hoe je het goed moet uitspreken. We zijn bang voor die spullen, maar we programmeren het ook zo dat je er bang voor zou moeten zijn. Daardoor is het een bedreiging. Je moet er echt anders naar gaan kijken.”

HET DIGITALE ECOSYSTEEM: SAMEN STERKER

Albert Plugge, Associate Director bij KPMG en Visiting Fellow Digitale Ecosystemen bij Nyenrode Business University, ziet de oplossing in het digitale ecosysteem, een samenwerkingsverband van verschillende organisaties, ongeacht of het privaat of publiek is, met als bovenliggend doel om een vraagstuk op te lossen. Het digitale element (b.v. een digitaal platform) wordt gebruikt als middel om informatie tussen organisaties uit te wisselen. “Bepaalde vraagstukken zijn zo alomvattend, dat je ze als organisatie niet alleen kunt oplossen. Dan is het zinvol om een manier van samenwerken te bedenken die helpt om het vraagstuk op te lossen. Dan komen we uit bij natuurlijke ecosystemen: wat kunnen we daarvan leren? En dan kom je bij een waarde als directe invloed tussen alle partijen: laat het element macht los en krijg daar

invloed voor terug. Het gaat om de vraag hoe je als organisaties met elkaar waarde kunt creëren. Dat is de mindshift van ego naar eco.”

“Empowerment vind ik heel belangrijk: hoe krijg je docenten, bestuurders, studenten allemaal uit hun expertise mee in het innovatieproces? Dat is de grootste uitdaging.”

BART KARSTENS

Senior Onderzoeker, Rathenau Instituut

"Ik denk dat we de neiging hebben om te denken dat alles maakbaar is, maar het mooie is dat de innovatie zit in het organische, in wat je niet verwacht had."

ANNEMARIE MOONS

Voorzitter van het College van Bestuur van Yuverta

WEDERKERIGHEID IS CRUCIAAL

Susanne Zuurendonk, directeur van CACI heeft een positieve kijk op het ecosysteem en de ideologische waarden die erbij horen, waar ze sterk in gelooft. Vanuit het perspectief van de leverancier deelt ze enkele gedachten die kunnen bijdragen aan een nog effectievere samenwerking. Ze merkt op dat leveranciers soms onbedoeld in een transactioneel systeem worden geplaatst, waarbij er niet altijd ruimte is voor een open communicatie en betrokkenheid van beide kanten. Susanne benadrukt haar wens om actief bij te dragen aan het ecosysteem en erkent dat dit inspanningen vergt van zowel de leverancier als de opdrachtgever. Ze wijst op de vele positieve initiatieven in het onderwijsveld. Ze benadrukt dat wederzijds vertrouwen essentieel is voor een succesvolle samenwerking in deze context.

OPENSTAAN VOOR MEERDERE PERSPECTIEVEN

Willem de Potter, voorzitter van het College van Bestuur van het Hoornbeeck College: "Wat ik heel rijk vind, is dat de digitalisering van het onderwijs vanuit meerdere perspectieven wordt belicht. Je hoort over een, twee onderwerpen heel veel verschillende perspectieven, dat verrijkt. Ik moest denken aan de Bijbel, daarin staat ergens: onderzoek alle dingen en behoud het goede. Dat hebben we nu gedaan: alle dingen onderzocht. Het goede te behouden, hangt ook af van je eigen context. Mijn context is anders dan die van jou. En dat is goed, want uiteindelijk moeten

we ook niet naar one size fits all. Je mag verschillend zijn, je hoeft het niet over alles met elkaar eens te zijn. Maar we moeten elkaars mening wel gebruiken om te verrijken."

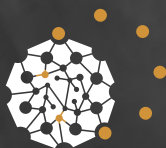
En dat geldt zowel voor het debat als voor de praktijk. De deelnemers zijn dan ook enthousiast en geven aan geïnspireerd te zijn. Meermaals wordt de hoop uitgesproken dat het gesprek een vervolg zal krijgen. Wordt vervolgd dus.

"Wederkerigheid
is cruciaal"

ORGANISATIE:

BLOMMESTEIN
GROEP

CACI